

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA — POLITICA

APARE ODATĂ PE SĂPTAMĂNĂ

Sub conducerea D-lui SILIU RĂDULESCU Consilier la Curtea de Apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
15, STR. JULEȘ MIHELET, 15

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR
1 Nov. 1893 — 17 Aug. 1931

Alexandru St. Mandrea. — *Opera juridică a D-lui Andrei Rădulescu* (urmare).

D. G. Maxim. — *Legile alienațiilor și Proiectul fostului guvern. Jurisprudența română.* — *Inalta Curte de Casație și Justiție S. III-a. Jurământ decizoriu.* — *Prestarea lui.* — *Aprecierii instanței de fond.* — *Scindare.* (Elena Șomănescu cu Marin Bădescu).

S. R. — *Drept Rațional, Izvoare și Drept Pozitiv de Mircea Djuvara* (recenzie).
Bibliografie.

OPERA JURIDICĂ

a

D-lui Andrei Rădulescu

II

Ființa culturii juridice vechi românești, este prin urmare sub unghiul de privire istoric — stabilită definitiv.

Să se mai găsească oare, frunți încrețite, cari să ascundă indoială sau nedumerire?

D-l Andrei Rădulescu, pare să încline către o atare posibilitate.

Căci „cât privește Dreptul de altă dată nici nu ne mai gândim la el sau cei cari s'au gândit l'au socotit deseori că ar fi de origină străină, slavă, sau „în tot cazul, plină, de înrăuriri străine“.

Ear, despre acel sub imperiul căruia trăim „după o părere foarte răspândită Dreptul român n'are de loc sau aproape nici o urmă de originalitate. Cel care se aplică astăzi, este o copie fidelă, o traducere, cel mult o palidă imitație a Dreptului altor țări și pe deasupra este și învechit“.¹⁾

Să fie o rătăcire a judecății obiective?

O apreciere superficială a elementelor de cultură juridică proprie, națională, prinsă de vârtejul amețitor al unei erudiții străine, turnată pe o minte obtuză?

Sau o atitudine de pedant desprețuitor al mediului național?

Nu mă încumet să analizez psihologia acestor —

pentru mine hommun-cul. Nici să le descopăr identitatea.

Autorul însăși — în pasajul din care extragem un crâmpei — îi încondeiază, exprimându-se fără rezerve, dar cu durere simțită: „Veți auzi dela atâți oameni „culți astfel de idei, și mai surprinzător le veți afla „și la unii juriști“.

În adevăr, surprinzător. — Penibil și dureros de surprinzător?

Dar D-l Andrei Rădulescu, nu este un scriitor de specia celor ce înșiră linii tipărite.

Este un cugetător. — În laboratorul minții lui active se plămduiesc idei. Se întemeiază între ele, o înlănțuire, o legătură unitară. — Realizarea lor — este idealul lui!

Cunoaște și vechea maximă: că lucrurile simple sunt cele mai grele de priceput și de primit.

Nu face, însă distincțiune, între ideile simple și cele complexe.

Procedează cu aceeași măsură. Revine asupra lor continuu, cu energie de convingere, prin viu grai și în scris, de pe catedră, în conferințe, în articole de revistă și în toate ocaziunile până ce procesul de asimilare al ideilor preconizate, se desăvârșește. Până ce ideile se înmulțesc în cugetul ascultătorului sau cetitorului; și, uneori alunecă în auzul diriguitorilor.

Sintetizează în pagini luminoase, evoluția Dreptului român, pornind din depărtarea istorică a izvoarelor lui. Pășește, pe undele timpului, etapă cu etapă, pătrunzând în făgașul legiurilor care guvernează. Și astfel desface și încadrează, puternic de convingător — partea de *originalitate* a Dreptului român.

Autorul, marchează epoca inițială: „la 1864—65 s'a realizat marea epoca a unificării legislative, datorită „patriotismului conducătorilor și înțelegerii intereselor „superioare ale Statului. Această operă a fost făcută „în cea mai mare parte, pe bază de legi străine. De „aci, dar nu imediat, ci mai târziu, s'a răspândit „părerea că în România, n'avem decât copii ale unor „modele străine, pe care le-am tradus în câteva săp- „tămâni. N'avem deci nimic original“.

D-l A. Rădulescu, demonstrează cu bogăție de dovezi, fondul greșit al acestei păreri.

1) Conferință ținută la 19 Februarie 1932.

Dacă este exact, că Codul Civil român, la confecționarea lui, a primit, în unele părți, sugestiile Codului Civil francez, și pe alocurea ale celui Belgian; este deopotrivă exact că și Dreptul nostru vechiu a contribuit cu unele dispozițiuni ale sale. „Intre acestea din urmă cităm, dreptul de moștenire a văduvei sărace, pentru care cel francez, pe atunci, nu prevedea nimic¹⁾).

De atunci, Codul Civil român în decursul aplicării după împrejurări recunoscute utilitare, a suferit modificări, în diverse capitole ale sale.

Celelalte legiuri — Codul de procedură civilă, Codul Comercial, Codul Penal — senzibile la reflexul modelelor străine, — au fost apoi treptat adecuate exigențelor proprii naționale.

De la 1866, autorul enumeră o sumă de legi, care poartă pecetea unei vădite originalități.

Unele dintre ele de o însemnătate capitală. De exemplu: „un loc special ocupă legile referitoare la mine. Și legea din 1895 avea nota ei originală; dar „aceia din 1924 și 1929 este necontestat, o lege originală, în care s'a pus multe principii noi, neaplicate „altundeva. Nu trebuie uitată nici legea consolidării „care are originalitatea ei, cu concepții interesante „cum este aceia a proprietarului aparent.

„Se impune să menționăm ca originalitate românească, diverse părți din Constituțiunea cea nouă, ca de pildă: egalitatea consacrată și pentru femei, concepția proprietății, garanțiile ei și ale drepturilor patrimoniale, înaintata reformă a naționalizării sub-solului, principiile referitoare la contencios, la recursul în casare, inamovibilitatea magistraturei etc.

„Și mai presus de toate, nu este original Dreptul „unui Stat în care s'a luat măsuri pentru a se apăra „constituționalitatea legilor?... Prin Constituția nouă „a fost înscris formal dreptul de a se cerceta de către „Curtea de Casație în Secțiuni-Unite constituționalitatea“.

Legiurile noastre, nu sunt așa dar, o traducere a codificărilor streine. — Am suferit, este drept, în primele perioade ale organizării lăuntrice, influența lor; — însă cât posibil, chiar și atunci, s'a respectat substratul legiurii românești.

Cultura română, nu era în poziție de luptă egală cu cea a occidentului.

Ascendentul acestei culturi pentru mințile echilibrate, nu constituie o notă de inferioritate...

Ceea ce îndrituiește pe D-l Andrei Rădulescu, a ne îndemna să concentrăm toate eforturile, pentru a crea o cultură proprie.

„Este o datorie să avem legi izvorite din nevoile „și sufletul neamului românesc, să avem doctrina și „jurisprudența noastră, să avem cultura care să poarte „în toate manifestările ei, pecetetea românismului“.

Trebuie să asimilăm adevărul, că numai prin cultură un Stat câștigă rolul său istoric. Și, numai în

măsura în care și-o întemeiază — se deosebește de celelalte State.

„Căci cultura rezumă totalitatea valorilor spirituale proprii unui popor. Prin creațiile ei, afirmăm aportul nostru la tezaurul civilizației universale.

„Cultura juridică proprie, este o parte din cultura „națională, una din rațiunile de existență ale națiunilor, mijlocul solid de asigurarea vieții lor, contribuția pentru cultura generală și progresul omenirii. „Nu se poate concepe cultură națională complectă, „fără una din părțile ei esențiale, cultura juridică“.

„Ori cât de multe principii de Drept, se găsesc comune tuturor popoarelor, ori cât — pentru înlesnirea „relațiunilor — s'ar alcătui legi identice, ori cât s'ar „internaționaliza Dreptul, tot vor rămâne destule părți „speciale fie cărui popor, pe timpul legiferării și — în „ori ce caz — pe terenul interpretării, înțelegerii și „aplicării“.

În ordinea dezvoltării progresive a culturii juridice, primatul este, al doctrinei și jurisprudenței.

D-l Andrei Rădulescu cercetează și critică fazele succesive ale acestei dezvoltări.

Din punct de vedere doctrinar constată că „avem „un număr de lucrări, unele remarcabile, dar n'avem „destule.

„Pentru unele materii n'avem aproape nimic s'au „avem lucrări fără valoare ori necomplete.

„În foarte multe din lucrări, se vede iarăși prea „multă influență străină, în special franceză... În „ultimii ani începuse a se resimți mult și influența „dreptul german. Nu s'a căutat în deajuns să se formeze o doctrină românească.

„Nu trebuie să se creadă, că aceasta este o imposibilitate din cauza legislațiunii de origină străină.

„Alcătuitorii acestor legi, n'au fost niște simpli tălmăcitori, cum se crede de obicei.

„Scoaterea la lumină a acestor părți caracteristice „poate da o notă românească lucrării, care s'ar ocupa și de ele“.

După 1870 „a început să se imulțască numărul „lucrărilor de doctrină, fie sub formă de articole, „mai cu seamă în revista Dreptul, care apăruse, fie „în unele teze, fie în volume“.

„În genere doctrina civilă, nu este săracă și este „o greșeală să se creadă că n'am avea nimic sau „numai lucrări fără nici o valoare; un defect este — „că am fost prea mult influențați de cultura franceză¹⁾).

Iar mai târziu, autorul recunoaște: „Ce distanță de „atunci până azi, Și cantitativ și calitativ, suntem „așa de departe. Cutot zâmbetul amatorilor de produse străine, putem să ne comparăm cu multe popoare și pe acest teren și nu pierdem partida. Comercializăm cam mult în timpul din urmă, și în „această materie am putea fi și mai bine dacă am „prețui mai mult ce e al nostru și am munci mai „mult; putem totuși să vorbim în numele unei bogate producțiuni juridice“.

1) Originalitatea Dreptului român. Conferință ținută la 17 Februarie 1932.

1) Șasezeci de ani de Cod Civil. Comunicare la Academia Română.

D-l A. Rădulescu cufundă admirațiunea sa cu admirațiunea tuturor juriștilor pentru acele nume neuitate, — evoc numai personalitatea celor plecați dintre noi — care, prin erudiția adâncă și înălțimea de gândire, prin talentul și simțul lor juridic înăscut — au ilustrat, magistratura, baroul și catedra.

Totuși, în reflexiunile sale, istoricul, strecoară o notă de amărăciune.

De ce toate aceste țesături prețioase de cugetare nu se brodează pe tiparul românesc?

Capitolul jurisprudenței înviorează orchestrața suflătoare a autorului.

„Insemnata desvoltare a dreptului nostru, o găsim într-o măsură și mai mare, pe terenul jurisprudenței. N'am rămas sclavii jurisprudenței străine. A trebuit să înbinăm — la început legile noi cu cele ce existaseră, a trebuit să interpretăm din cele noi, texte modificate sau care nu existau în cele străine, și așa a intervenit priceperea juriștilor noștri care au dat bune rezultate.

„Am ținut seamă de influențele noi și am isbutit să avem numeroase interpretări ale noastre proprii, jurisprudența noastră.

„Atât dreptul privat cât și cel public dau contribuția jurisprudenței române, în revistele străine, unde adeseori se provoacă laude; iar aceia privitoare la cercetarea constituționalității legilor, este dată ca pildă pentru adoptarea sistemului nostru și în alte țări.”

Există deci o mișcare și literatură juridică la noi. Trebuie conturată în albia spiritului românesc. În această direcțiune cursul ei este lent. Se zbate printre infiltrațiile derivate din legiuirile străine.

D-l Andrei Rădulescu, luptă cu adevărată religioasă pentru desrădăcinarea lor. Dinamismul gândirii sale nu se împacă cu soluții transitorii!

Alexandru Șt. Mandrea
Consilier la Înalta Curte de Casație
și Justiție

LEGILE ALIENAȚILOR și PROIECTUL FOSTULUI GUVERN

„Am luat odinioară de la străini pe tărâmul medical; astăzi le dăm și noi lor, spre binele omenirii și spre cinstea științei românești.”

Ionescu-Gton

Introducere

Privegherea și apărarea alienaților contra brutalității și lăcomiei celor cari îi înconjoară, grija vindecării acestei clase de oameni, aflați în tristă situațiune, cât și necesitatea preservării siguranței publice contra pericolelor la care pot să o expună, sunt da-

torii sociale de prim ordin pentru orice stat civilizat. Atare datorii sociale nu pot fi cu succes îndeplinite dacă nu sunt determinate prin lege. Astfel, legile asupra acestei materii prezintă un deosebit interes și sunt obiectul unei discuțiuni vii și variate. Legea trebuie să determine limita la care să se oprească apărarea socială contra alienaților și măsurile ocrotitoare pentru alienat față de el însuși și de cei care îl înconjoară.

Până în ultimul timp s'au semnalat numeroase abuzuri cu internarea alienaților și administrarea averei lor. În lipsă de stabilimente speciale ei erau internați în locașuri de monachi sau monache. Îndată ce se semnala un alienat periculos era închis și înănușit ca fiarele sălbaticice, fără a se lua cea mai mică grijă de vindecarea lui, ce era socotită dela început cu neputință, fără nici o precauțiune legală de a se asigura dacă era în realitate alienat sau dacă nu era atins de un acces trecător de delir sau de furoare. Măsurile referitoare la bunuri se refereau mai mult la conservarea lor în favoarea familiei de cât să sprijine interesul alienatului. „Nenorociții din acel timp, se spune în Expunerea de motive a noii legi sanitare, ajungeau la ospiciu într-o stare grea de descris. Mulți dintre ei prezentau răni provocate de legăturile strânse care le fixau membrele și pentru unii bolnavii internarea în ospiciu coincidea cu intrarea în agonie.”

Sub impulsul sentimentelor de umanitate și a reacțiunii contra trecutului s'a alcătuit legea asupra alienaților din 15 Decembrie 1894. Ea a fost inspirată de legea franceză din 1838, și ca și aceasta consideră pe alienat ca o ființă demnă de interes, dar dispozițiunile sale nu abundă în mijloace de îmbunătățire a soartei celor sechestrați ca periculoși. Totuși, mai ales în Capitală, în urma îngrijirilor serioase și tratamentelor umane ale profesorilor Doctori Suțu și Obregia, luate la stabilimentele puse sub competența lor conducere, s'a văzut că atare măsuri dacă nu vindecă totdeauna pe bolnavi, ameliorează starea lor mintală, și că demența furioasă era de multe ori rezultatul barbariei tratamentului.

Prin aplicarea măsurilor legale, prea polițiste a legii din 1894 s'au curmat abuzurile cu internarea alienaților și administrarea averilor, așa că arare ori s'au ivit reclamațiuni. Totuși concepțiile acestei legi erau învechite și lăsau de dorit.

În apus și cu deosebire în Franța a început în ultimul timp o tendință vie de a se asigura celor slabi de minte o asistență mai serioasă de cât aceia prevăzută prin măsurile prescrise de legea din 1838, asistență, inspirată de experiența medicinei moderne, care continuu se silește a fi mai întâi preventivă și și a ajuta pe cât posibil pe cei nenorociți, mai înainte de internare. S'a înființat, sub înrăurirea d-rului Toulouze, Liga națională de igienă mintală, care, dând loc unei mișcări noi în țările apusene, a avut ca rezultat să pătrundă în spiritul conducătorilor idei noi și originale. La Paris s'a creat spitalul Henri-Rousselle, centru de profilaxie mintală și serviciu

1) Privire asupra desvoltării juridice a României dela 1864 până astăzi. Conferință ținută la 10 Aprilie 1933.

deschis pentru bolnavii mintali, cari, până la data înființării lui trebuia în mod forțat să fie închiși pentru ai trata și observa. Astfel, guvernul francez dă o deosebită însemnătate Centrului de profilaxie mintală din Paris, și cercetează mijloace spre a se introduce în toate departamentele țării inițiative analoage cu zisul centru, iar autoritățile provinciale în subordine caută o soluțiune practică în realizarea acestei probleme. Prin proiectul de lege depus la Senat se caută deci ca noua lege franceză să deosibească partea juridică de cea ce trebuie să fie desvoltarea precisă a noiei asistențe.

La noi, grație unor specialiști distinși ca doctorii: Parhon, Tomescu, Mihăescu și Odobescu s'a început de câțiva ani lupta pentru profilaxia mintală, căutându-se a se transforma instituțiile destinate bolnavilor mintali, în adevărate spitale de specialitate.

Legea sanitară din 1930 ține seamă de acest nou regim al alienațiilor, dispunând transformarea ospiciilor în clinici pentru boale mintale sau stabilimente de ocrotire a celor infirmi ¹⁾. Legiuitorul prescrie măsuri serioase de asistență medicală, dar ia măsuri incomplete în ce privește garantarea libertății individuale. Astfel, ajungem la proiectul ministerului trecut pe care în vederea importanței sale îl vom supune unui studiu detaliat.

Chestiunile de interes general ce se prezintă în această materie, atât sub raportul îngrijirii bolnavilor cât și acel al libertății lor individuale sunt cele ce privesc izolarea și internarea lor vremelnică sau definitivă cât și chestiunile spitalelor speciale de boli mintale, a caselor de sănătate, a azilelor și a locuințelor private în care iarăși pot fi internați cei alienați. Ne vom referi la rezultatele aduse din practicarea profilaxiei mintale și la garanțiile legale contra sequestrărilor arbitrare. Și expunând mai întâi măsurile luate de legiuitorii vechi în Muntenia și Moldova, vom trece la dispozițiunile principale ale legilor din 1894 și 1930, spre a termina cu cele prescrise de proiectul de lege ministerial, menționat spre a examina întru cât poate aduce îmbunătățiri în soarta celor suferinzi.

Am consultat cu folos savantele lucrări ale Congresului medical de la Sibiu, ale d-lui Conferențiar Doctor P. Tomescu, ale d-lui Doctor Odobescu și ale medicului parizian, Doctorul Toulouze, lucrări, ce denotă o muncă serioasă în sprijinul asistenței celor slabi de minte.

Scurt istoric al legislațiunii române pentru alienați

Sumar: 1°. Epoca anterioară regulamentelor organice. 2°. Epoca regulamentelor organice. 3°. Epoca legilor sanitare ulterioare.

1° Privitor la epoca anterioară regulamentelor or-

ganice lipsesc documente despre existența în trecutul Moldovei și a Valachiei a unei organizațiuni sanitare publice. ¹⁾ În Pravila lui Matei Basarab se află un capitol intitulat: „Semnele nebuniei“.

La 1765 Const. Năsturel a construit un spital la Sărindar pentru nebuni, de unde ei au fost transportați la Mănăstirea Malamocului, și apoi la Mărcuța. ²⁾ La 1784 sub domnia lui Mihai Suțu, administrația începe a se ocupa de alienați și în acelaș an se alcătuește de către veliții boieri un pitac privitor la smintiții de minte și nebuni. ³⁾ La acea dată s'a hotărât ca alienații furioși să fie puși în lanțuri în chiliile din curtea Mănăstirii Sărindar, iar cei nefurioși să fie așezați în chiliile din curtea Bisericei Sf. Vasile Herescu.

2° În general, până la începutul secolului al XIX, alienații erau îngrijiți fără o regulă anumită mai mult de monachi și monache. Când ajungiau la ospiciu, erau în stare gravă, cu răni provocate de strânsuri.

În timpul regulamentului organic și posterior acestor așezăminte legislative alienații erau primiți în Moldova în bolnițele din curțile Mănăstirilor Neamțu și Adam, fiind căutați cu rugăciuni și descântece. ⁴⁾ În Craiova alienații erau adăpostiți în curtea Bisericei Madona Dudu. Cei furioși erau legați de arbori sau băgați în beciuri. ⁵⁾

Codicii Caragea și Calimache conțin dispozițiuni primitive relativ la cei slabi de minte, prescriind numai măsuri pentru administrarea averei lor. În cel dintâi se lămurește că cei fără de minte nu pot încheia nici o tocmeală, stricându-se ori ce act de această natură. Ei nu se învinovătesc pentru veri cu greșeală (Cap. IV). Codicele Calimache prescrie remanerea de-a-pururea sub epitropie a celor căzuți în nebunie (art. 357 și 364)

3°). Epoca legilor sanitare organice începe în anul 1874, când s'a promulgat prima lege sanitară din 16 Iunie acelaș an, lege, care, prin art. 9 dă în atribuția Ministerului de interne inspectarea stabilimentelor de alienați. Medicii primari sunt îndatorați a controla și priveghea zisele instituite. În regulamentele întocmite în executarea legii nu se vede nici o dispoziție privitoare la alienați.

La 1894 se promulgă legea de reglementare a ospiciilor de alienați și a caselor de sănătate. După modificări neînsemnate a legii din 1874 se promulgă o nouă lege sanitară în 1898. Din complexul dispozițiunilor acestei legi se vede că inițiativa în aplicarea măsurilor sanitare este dată concomitent autorităților administrative și celor sanitare. Această lege deși se ocupă de venetici, vagabonzi și săraci nu prevede decât o singură dispozițiune în art. 9, privitor la alienați, ca și legea din 1874.

1) În desvoltarea acestor noțiuni ne-au fost de folos: Expunerea documentată de motive a legii sanitare din 1930 cât și unele lămuriri date de D. Doctor L. Vaian, medic-primar de spital.

2) G. Ionescu-Gion, „Istoria Bucureștiului“ pag. 661.

3) V. A. Urechia, „Istoria Românilor“ II, pag. 201.

4) V. Brezeanu, „Vechile instituții ale României“, 1882;

5) Dr. Meletici, „Studii psihiatrice“, 1895.

1) Dr. P. Tomescu, „Asistența medicală și juridică a bolnavilor mintali“, în „România medicală“. No. 17 din 1 Sept. 1933; Articolul nostru: „Medicii experți în fața justiției“, din „Adevărul“, No. 15271 din 17 Oct. 1933.

La 1919 spitalul de alienați din Capitală trece sub administrațiunea Direcțiunei generale a serviciului sanitar din Ministerul de interne. Legea sanitară din 20 Decembrie 1910 menține zisei Direcții atribuțiunea de control al institutelor de alienați din țară. Chestiunile sanitare de interes local fac obiectul legii pentru unificare administrativă din 1915.

În art. 51 și 118 din această lege se prevede că întreținerea și supravegherea ospiciilor de ori ce natură aparține comunelor și județelor. Nu se specifică însă o măsură specială pentru institutele de alienați. Prin legea pentru organizarea administrațiunei locale din 1929 se dă în atribuțiunea prefectilor supravegherea instituțiunilor de alienați, care depind de stat, județ sau comună.

Legea sanitară și de ocrotire socială din 1930, conține dispozițiuni importante privitoare la alienați. Prin art. 572, ultimul al acestei legi, se abrogă numai dispozițiunile ce i sunt contrare, astfel că, funcționarea serviciului sanitar privitor la alienați se găsește astăzi și sub imperiul legilor din 15 Decembrie 1894, 1930, și al legii din 1922, care stabilește că îndrumarea tuturor serviciilor sanitare din țară este atribuită Ministerului Sănătății și Ocrotirilor sociale.

SECȚIUNEA I-a

Dispozițiunile legii din 1894

SUMAR: 1°) Admiterea în stabilimentele de alienați după legea din 1894. Cereri particulare și ordinul autorității. Rolul important al Ministerului public. 2°) Controlul și supravegherea ospiciilor după aceeași lege. Inspecțiunile cerute de lege. Registrul de control al ospiciilor. 3°) Eșirea bolnavilor din ospicii. Omisiunea legii române în ce privește autorizarea tribunalelor pentru eliberarea bolnavilor din ospicii. Art. 29 al legii franceze din 1838. 4°) Dispozițiunile legii din 1894 privitoare la administrarea bunurilor alienaților. Insuficiența măsurilor legale.

1°). După legea din 1894 admiterea în stabilimentele de alienați se face după cererea particulară sau din ordinul autorității publice. În acest ultim caz, în orașele de reședință de județ, șeful poliției poate ordona așezarea provizorie, într'un local destinat pentru aceasta, a ori cărei persoane care prin starea sa de alienare mintală, constatată prin proces verbal, compromite ordinea publică, sau este periculoasă ei însăși, iar în orașele mici și în comunele rurale primarii sunt datori a aviza prefectul județului, care trebuie să dispună transferarea bolnavului în localul respectiv.

Când așezarea bolnavului este voluntară formalitățile sunt simple. Orice persoană chiar străină poate conduce pe alta într'un stabiliment de alienați producând: o cerere, vizată de autoritatea administrativă, un certificat medical subscris de doi medici, vizat de procurorul tribunalului domiciliului alienatului, cu detalii asupra simptomelor mintale ale bolnavului

și un certificat de indentitate al persoanei ce urmează a fi așezată în ospiciu. Măsura luată nu este însă definitivă, căci procurorul fiind avizat de directorul ospiciului, este dator a provoca o expertiză, prin doi medici, a căror raport se înaintează prefectului. Acest din urmă dă autorizare de așezare a bolnavului în ospiciu, expediind direcțiunei stabilimentului toate actele cât și autorizarea procurorului.

Izolarea poate avea loc la domiciliul bolnavului sau la acel al unei rude, în urma constatărei stărei mintale prin doi medici, avizându-se procurorul tribunalului, care, verificând cazul, are dreptul să ordone transferarea bolnavului la un ospiciu sau la o casă de sănătate, dacă se constată că nu este bine îngrijit.

2). Măsurile legale cele mai importante privesc controlul și supravegherea ospiciilor de alienați. Ele sunt luate în interesul libertății individuale și de ocrotire a celor atinși de boale psihice, pentru ca pe deoparte să fie curmată internarea bolnavilor vindecați, și pe de alta pentru ca aceștia să se bucure în decursul internării de un tratament uman și de mijloace proprii a le grăbi vindecarea sau cel puțin ameliorarea.

Controlul se referă la măsuri preventive și represive.

În primul loc, legea acordând drept de funcționare caselor de sănătate private, are grija de a subordona deschiderea lor autorizațiunei ministerului de interne, care, o acordă numai celor ce prezintă garanții suficiente de moralitate și dacă localul este salubru, bine organizat și cu o direcțiune medicală responsabilă.

Ospiciile de alienați și casele de sănătate fiind supuse supravegherii guvernului și autorităților locale, ele trebuiesc inspectate de medicii primari, primarij procurorii generali, procurorii tribunalelor, inspectori, sanitari și chiar de miniștri. Procurorii de prima instanță sunt datori a vizita instituțiile odată pe lună și misiunea lor este cea mai importantă. Păzitor legal al ordinii publice, el este îndatorat a cerceta dacă internarea trebuie menținută, a primi ori ce reclamațiuni, a le verifica și a cerceta modul de îngrijire al bolnavilor.

Pentru ca inspecțiunile să aibă rezultat satisfăcător direcțiunile stabilimentelor sunt îndatorate a ține un registru special, vizat de procuror și reprezentantele ministrului, care să cuprindă detalii privitoare la actele produse cu ocazia internării alienaților, la observațiunile medicale și data ieșirii bolnavilor. Astfel, cei însărcinați cu controlul au un mijloc ușor spre a priveghia măsurile luate pentru îngrijirea bolnavilor.

Prescripțiunile legale privitoare la inspecțiuni sunt îndestulătoare, dar pentru ca ele să aibă un rezultat mai eficace, socotim că ele trebuiesc constatate prin rapoarte adresate, șefilor ierarhici. Executarea scrupuloasă a inspecțiunilor legale este foarte necesară, căci în acest mod se pot verifica și stabili abuzurile ce s'ar săvârși în atare ospicii. Un distins magistrat francez a spus: „Trebuie ca nenorociții atinși de demență, supuși fără apărare lăcomiei și nepăsării lu-

mei străine, să găsească în procurori protectori ghi-baci, care să vină în ajutorul slăbiciunii lor."

Între măsurile represive prescrise de legea din 1894 semnalăm pedepse disciplinare contra medicului-director, care reține în stabiliment o persoană vindecată, sau refuză de a o elibera în urma ordinului autorității competente. Un atare director este pedepsit legalmente cu amendă, în caz de neobservarea formalităților prescrise pentru admiterea alienaților în ospiciu; și, în fine, legea se referă la textul respectiv din codicele penal, față de ori ce persoană din ospicii care ar deveni culpabilă de loviri sau răniri asupra unui alienat.

3°). În caz de așezare voluntară a bolnavului, el poate fi eliberat din ospiciu, după declarația medicului, dacă constată că este vindecat, sau în urma cererii persoanelor care au intervenit la internare. Totuși, dacă medicul arată că bolnavul este periculos sau că familia n'are mijloace de a-l întreține, se amână eșirea până ce dispune procurorul sau prefectul județului respectiv.

După art. 29 al legii franceze atât procurorul cât și ori ce persoană interesată, chiar un străin, poate în ori ce stadiu al internării să sesizeze tribunalul situațiunii stabilimentului, care, după verificările necesare, poate să ordone dacă este locul eliberarea imediată a bolnavului din ospiciu. Legiuitorul român din 1894 a înlăturat această dispozițiune, ferindu-se probabil de a crea conflict între autoritatea administrativă, care a dispus internarea, și între tribunal care putea ordona eliberarea. Socotim însă, că după principiile proceduri civile tribunalele de prima instanță având o competență generală, chiar în lipsa unui text special din legea alienaților, rudele și cei interesați puteau sesiza justiția sub imperiul zisei legi spre a verifica și înlătura o internare injustă.

4°). Când o persoană este lovită în mod subit de pierderea rațiunii, și de multe ori fiind speranță de îndreptare, este cu greu de a se lua îndată contra-i măsura interdicțiunii, care cere formalități numeroase și cheltueli. Astfel, în timpul încercării vindecării bolnavului, legiuitorul din 1894 a prescris măsuri speciale în privința gestiunii bunurilor bolnavului în mod provizor, până ce dânsul își va redobândi rațiunea, sau va fi pus sub interdicțiune, dacă n'a fost admisă anterior internării în ospiciu.

Mai înainte de a fi interzis, legiuitorul a prevăzut pentru internat numirea de către tribunal a unui administrator provizor, după recomandarea Consiliului de familie, măsură, ce poate fi provocată de Ministerul public, când persoana internată n'are rude sau dacă ele nu fac cerere în acest scop.

Din întreaga economie a legii alienaților, a spus Înalta Curte de Casație, rezultă că legea din 1894 constituie o complectare a dispozițiilor codului civil, privitoare la interdicție, astfel că ea urmează a fi privită ca un accessoriu al acelor dispozițiuni (Cas. II, No. 63 din 19 Feb. 1923). Ca primă observațiune, găsim o insuficiență a legii, de oare ce nu cuprinde un text precis din care se rezulte că dispozițiile relative la interdicțiune se aplică și administratorului provizor. Astfel, față de această lipsă și după art. 33 din legea alienaților, deducem ca consecință că pe când administratorul provizor al interzisului n'are cădere a înstrăina bunurile imobiliare ale interzisului de cât prin licitație și în urma unei expertize, conform art. 454 din cod. civ. și 681 și urm. din procedura civilă, administratorul provizor a celui așezat în ospiciu și neinterzis poate după zisa lege înstrăina atare imobile numai cu autorizarea tribunalului, dată în camera

de consiliu și fără licitațiune, dacă instanța respectivă nu găsește oportun a o hotări.

Deși după art. 34 din legea franceză, prin hotărârea care prevede numirea unui administrator provizor, se poate dispune constituirea asupra bunurilor imobile ale acestuia a unei ipoteci până la concurența sumei determinată prin acea hotărâre, în Secțiunea IV. din contextul legii române, care se ocupă de atribuțiunile administratorului provizor, nu se prevede nici o măsură privitoare la cautiunea ce ar trebui să o depună, ceia ce ne pare o lacună a legii. Legiuitorul a omis a se ocupa și de alte acte importante și urgente ce ar trebui să le facă administratorul: transacțiuni, constituiri de ipoteci, dotarea unui copil. În toate aceste împrejurări, ca utilitate practică, măsurile se luau cu autorizarea tribunalului, care putea să le refuze în lipsa unui text legal. În fine, deși prin art. 35 din lege se prevede că administratorul poate face ori ce act pentru conservarea averii alienatului, totuși socotim că era util a se fixa în mod precis legalmente datoria de a face, la intrarea sa în funcțiune, inventar a întregii averi mobile și imobilă a bolnavului, cât și a-i se fi permis în mod lămurit de a vinde prin licitație și urgent obiectele ce puteau fi supuse stricăciunii.

Din toate aceste lămuriri rezultă că gestiunea administratorului provizor trebuie organizată cu o mai întinsă prevedere a tuturor intereselor. Legiuitorul trebuie să alcătuească un sistem complect în vederea tuturor actelor, date în sarcina administratorului provizor, fixând garanțiile ce le crede oportune.

Ne mărginim la aceste observațiuni sumare, și credem că ne am atins scopul, dacă vom atrage atențiunea noului legiuitor asupra lacunelor și măsurilor interesante ce le prezintă aceste legi speciale.

(Va urma).

Dimitrie G. Maxim

fost președinte la Curtea de Apel

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III-a

Audiența de la 31 Octombrie 1933

Președinția D-lui D. G. Lupu, președinte

Elena Șomănescu cu Marin Bădescu

JURĂMÂNT. — PRESTAREA LUI.—TRANȘAREA LITIGIULUI.— APRECIEREA INSTANȚEI DE FOND.— ART. 1209, 1211 ȘI 1213 COD. CIV.

JURĂMÂNT DECIZORIU. — INTEREGATORIU. — MĂRTURISIRE CALIFICATĂ. — INDIVIZIBILITATE. ART. 1206 ȘI 1209 COD. CIVIL.

1. Jurământul, odată ce a fost admis, prestarea lui trebuie ca numai decât să tranșeze punctul în litigiu asupra căruia a fost deferit, astfel că aprecierea instanței de fond, nu poate să poarte de cât numai asupra sensului afirmativ sau negativ al răspunsurilor date sub prestare de jurământ, precum și asupra împrejurărilor din care, deși parte a jurat, dar totuși din răspunsurile astfel cum au fost date, ar rezulta un refuz dechizat de a jura; în acest caz însă, aprecierea instanței de fond este suverană, atât timp cât nu săvârșește vre-o denaturare.

2. Principiul indivizibilității mărturisirei calificate — care are loc atunci când prin ea recunoscându-se un fapt, se mai adaogă o împrejurare care îi alterează efectele juri-

dice — este aplicabil și răspunsurilor făcute sub jurământ decizoriu, de oare ce aceiași rațiuni care interzice scindarea mărturisirilor există și în cazul jurământului decizoriu.

No. 1676. — Admis recursul făcut de Elena Șomănescu în contra sentinței cu No. 448/931 a Trib. Gorj S. I dată în proces cu Marin Bădescu.

Curtea deliberând;

Asupra recursului de față;

Având în vedere sentința supusă recursului din care se constată în fapt că intimatul a chemat în judecată pe recurentă și pe Tanasache Florescu înaintea Judecătoria Ocolului Perșana-Jiu spre a fi obligați în mod solidar să-i dea în natură 600 sferturi lemne, ce i-au vândut din Pădurea lor sau valoarea lor în sumă de 49.500 lei plus 60.000 daune cauzate prin întârziere, întrucât a plătit prețul lemnului însă i s'a refuzat predarea lor;

Că pe baza neprezentării recurenteii să presteze urământul decizoriu care i-a fost deferit, acțiunea este admisă față de ea pentru suma de 49.500 lei plus 12.000 lei cheltueli de judecată, deoarece intimatul a renunțat la pretențiunea de daune, iar al doilea părât a fost scos din proces.

Că în contra acestei cărți de judecată făcându-se apel de recurentă, Tribunalul Gorj Secția I-a prin sentința supusă recursului respinge apelul.

Având în vedere că pentru a da această soluțiune, Tribunalul sprijinindu-se pe răspunsurile I, II și III date de recurentă la jurământul decizoriu prestat în fața sa, argumentează că pe baza acestor răspunsuri, convențiunea de vindere-cumpărare dintre părți este complect dovedită; că, trecând mai departe și analizând celelalte răspunsuri Tribunalul constată că răspunsul recurenteii că „nu știe nimic” în ce privește numărul sferturilor de lemne ridicate de intimat și nici în ce privește numărul sferturilor rămase în pădure neridicate, constituie un refuz de a jura asupra acestui punct și față de acest refuz, cantitatea de lemne ridicate și neridicate din pădure indicată de intimat se consideră ca dovedită;

Că în ce privește răspunsul recurenteii la punctul VII din jurământ prin care recunoaște că a oprit pe intimat să ridice cantitatea de lemne neridicate pe motiv că expirase termenul de ridicare, această justificare a oprirei nu poate constitui o probă în favoarea sa care s'o apere de obligațiunea de predare, deoarece întrebarea fiind: „dacă reclamantul nu a fost oprit dela ridicarea lemnului”, răspunsul trebuia să fie dat numai la această întrebare, care singură făcuse obiectul jurământului, fără nici un fel de adaos sau demonstrațiune din partea recurenteii;

Că dacă a făcut totuși adăugirea că „expirase termenul de ridicare”, trebuia să facă dovada acestei afirmațiuni;

Având în vedere motivul I. de casare astfel formulat: „Exces de putere și violarea art. 1209, 1211 și 1213 c. civ.

„Reclamantul Marin Bădescu mi-a deferit jurământul decizoriu cu privire la temeinicia acțiunii ce mi-a intentat pentru plata sumei de 49.500 lei reprezentând valoarea a 600 sferturi de lemne ce pretinde că l'am vândut să ridice din pădurea Perșana deși i le vândusem. Am prestat jurământul deferit, răspunzând la toate întrebările ce mi s'au făcut. Am recunoscut existența contractului, dar am declarat că nu știu nici câte sferturi au fost ridicate, nici câte erau rămase în pădure. Tribunalul față de acest răspuns în

„loc de a respinge acțiunea ca nedovedită, consideră „răspunsul meu ca un refuz de a jura și în consecință „socotește drept dovedit faptul că ași fi reținut 530 „sferturi din cele vândute.

„Judecând astfel Tribunalul comite un vădit exces „de putere și violează textele mai sus enunțate căci „răspunsul meu nu-l autoriza de a considera acțiunea „ca dovedită din moment ce nu recunoscusem a fi „reținut cantitatea de lemne pretinsă“.

Având în vedere că prin acest motiv de casare recurenta critică soluțiunea instanței de fond pe motiv că răspunsul său că „nu știe câte lemne au fost ridicate din pădure și câte au mai rămas neridicate” nu putea fi considerat ca un refuz de a jura și deci nu putea fi socotit ca dovedit faptul că ar fi reținut 530 sferturi de lemne din cele vândute.

Considerând că potrivit art. 1209 c. civ. una din condițiunile de admisibilitate a jurământului este ca să se refere la fapte personale celui căruia i se propune a jura.

Că în speță este constant în sentința instanței de fond că pe de o parte recurenta n'a făcut nici o obiecțiune în sensul că faptele asupra cărora i s'a deferit jurământul nu i-ar fi personale, iar pe de altă parte, Tribunalul pe baza elementelor de fapt din dosar statuează că jurământul astfel cum a fost deferit de intimat și acceptat de recurentă, este concludent și se referă la fapte personale acesteia.

Că în această situațiune și cum nu s'a obiectat nimic la instanța de fond asupra personalității faptelor pentru cari s'a deferit jurământul, această chestiune rămâne definitiv tranșată, urmând a se examina numai, dacă instanța de fond putea să considere răspunsul recurenteii că nu are cunoștință de chestiunea ce i-a fost propusă, ca un refuz de a jura.

Considerând pe de o parte că odată ce jurământul a fost admis, prestarea lui trebuie numai decât să tranșeze punctul în litigiu asupra căreia a fost deferit.

Că, aprecierea instanței în aceste condiții urmează să poarte numai asupra sensului afirmativ sau negativ al răspunsurilor date sub prestare de jurământ, precum și asupra împrejurărilor din care, deși partea a jurat, dar totuși din răspunsurile astfel cum le dă, rezultă un refuz deghizat de a jura; că pe de altă parte aprecierea instanței de fond în această privință este suverană, câtă vreme nu săvârșește vre-o denaturare.

Că astfel fiind, pe drept cuvânt și fără a viola prin aceasta vre-o dispozițiune legală, instanța de fond a putut considera răspunsul recurenteii că „nu știe câte sferturi de lemne s'au ridicat din pădure și câte au rămas neridicate”, ca un refuz de a jura și deci ca o recunoaștere a pretențiunilor intimatului;

Că deci motivul I. de casare este nefondat și cătă a fi respins;

Având în vedere motivul III. de casare astfel formulat:

„Exces de putere, violarea art. 1206 și 1209 c. civ.

„Asupra întrebării 7 din jurământ, privitor la faptul „dacă am oprit ridicarea lemnului din pădure, am „răspuns că într'adevăr am oprit ridicarea lemnului „pentru că contractul expirase și deci reclamantul nu „mai avea nici un drept. Tribunalul scindează acest „răspuns considerând drept mărturisit faptul oprirei, „dar inoperant adausul că oprirea era consecința expirării contractului. Prin aceasta Tribunalul a violat „disp. art. 1206 c. civ. care interzice scindarea mărturisirilor și care sunt aplicabile și răspunsurilor date „sub prestare de jurământ“.

Având în vedere că prin acest motiv de casare recurenta se plânge de exces de putere și violarea art. 1206 și 1209 c. civ. săvârșite de instanța de fond

prin aceea că a scindat răspunsul său la întrebarea 7-a din jurământ, luând drept mărturisit faptul opririi intimatului de a ridica din pădure și restul lemnului și considerând ca inoperant adausul că oprirea era consecința expirării termenului de ridicare;

Considerând că potrivit principiului indivizibilității mărturisirei judiciare, consacrat de art. 1206 c. civ. răspunsurile date de o parte la interogatoriul ce i s'a pus nu poate fi despărțite în contră-i; că această indivizibilitate, la care se referă legea presupune că ne aflăm în fața unei mărturisiri calificate sau a unei mărturisiri complexe și conexe;

Având în vedere că mărturisirea este calificată atunci când prin ea recunoscându-se un fapt, se mai adaugă o împrejurare care îi alterează efectele juridice;

Considerând că în litigiul de față părâta recunoscând că a oprit pe reclamant de a ridica restul lemnului din pădure, dar adăugând că a făcut aceasta pentru că expirase termenul de ridicare, declarațiile ei constituie o mărturisire calificată;

Considerând că acest principiu al indivizibilității mărturisirilor calificate este aplicabil și răspunsurilor făcute sub jurământul decizoriu, deoarece aceiaș rațiune care interzice scindarea mărturisirilor, există și în cazul jurământului decizoriu;

Considerând că în speță fiind constant că recurenta în răspunsul său la întrebarea 7 din jurământ, recunoscând faptul că a oprit pe intimat de a ridica și restul sferturilor de lemne din pădure, adaugă că această oprire a fost determinată de împrejurarea că expirase termenul până la care avea dreptul să facă ridicarea lemnului și după care deci nu mai avea dreptul a le ridica.

Că acest al doilea fapt ales de recurentă în răspunsul său sub jurământ fiind un adaus al unei împrejurări care alterează efectele juridice ale primelor sale declarațiuni, mărturisirea este calificată și deci nu putea fi scindată ci trebuia luată în totalitatea ei; Că partea în contra căreia s'a făcut, întrucât este făcută sub jurământul decizoriu, nu mai putea face nici o dovadă contra ei;

Că în speță instanța de fond scindând mărturisirea recurente și luând de bună numai recunoașterea sa că a oprit pe intimat de a ridica din pădure și restul de lemne și înlăturând ca inoperant adausul că oprirea a fost determinată de faptul că expirase termenul pentru ridicarea lemnului, a săvârșit un exces de putere și a violat dispozițiunile textelor invocate în motivul de casare pronunțând o sentință casabilă;

Că deci motivul III de casare fiind întemeiat, recursul urmează a fi admis și sentința No. 448/931 a Tribunalului Gorj Secția I-a casată, fiind inutil a mai examina motivul II de casare în care se pretinde că acțiunea a fost nedovedită și în ce privește prețul materialului lemnos, precum și motivul IV prin care recurenta se plânge că i s'a respins dovada ce voia să facă cu interogatoriul intimatului, că potrivit convențiunii părților lemnele trebuiau ridicate într'un termen hotărât și care expirase, deoarece prin examinarea motivului III de casare s'a statuat în mod definitiv că expirând termenul în care lemnele trebuiau să fie ridicate, recurenta avea drept să-l oprească de a le mai ridica;

În fond, și pentru aceleași motive, acțiunea urmează a fi respinsă ca nefondată;

Apreciind asupra cererii de cheltueli de judecată, Înalta Curte le fixează la suma de 1500 (una mie cinci sute) lei.

Pentru aceste motive casează.

Recenzie

Literatura noastră juridică se îmbogățește cu o nouă lucrare de reală valoare, a eminentului profesor de la Facultatea de Drept din București **Mircea Djuvara: Drept Rațional, Izvoare și Drept Pozitiv.**

Această lucrare, după cum autorul ei o arată, cuprinde dezvoltarea ideilor expuse în raportul pe care l'a prezentat, Primului Congres Internațional de Filozofie a Dreptului și Sociologie juridică, ținut în localul Facultății de Drept din Paris în zilele de 6-12 Octombrie și despre care am vorbit la timp, în coloanele acestei reviste. (**Dreptul** No. 27 din 29 Octombrie 1933).

În introducerea care precede acest studiu, d-l Profesor Mircea Djuvara arată că scopul lucrării sale este, ca prin cercetarea judecătorești juridice, în afară de orice referire la un sistem de drept pozitiv, să descopere și să analizeze relațiunea care există — dacă identitatea nu există — între normele stabilite prin gândirea noastră independentă, asupra acțiunilor omenești și normele dreptului pozitiv.

Autorul **Teoriei Generale a Dreptului** (Enciclopedia juridică) cu bogata sa cultură filozofică și cu întinsele cunoștințe juridice pe cari le posedă din belșug, intră și de data aceasta cu profunzime de cugetare în domeniul atât de delicat al materiei pe care și-a propus să o cerceteze, în această nouă a sa lucrare.

Încă înainte de apariția ei, revista **Dreptul**, în primul său număr din acest an, a dat publicității un capitol — **Rolul ideii raționale de justiție** — din conluziunea generală, la care autorul se oprește și din al cărui cuprins, s'a putut luminos reliefa valoarea deosebită a întregii lucrări, tratate de d-l Mircea Djuvara cu desăvârșită competență.

Juriștii — magistrați și avocați — care în afară de examenul zilnic al problemelor născute din interpretarea la bară a textelor pozitive de lege, simt plăcerea să se ridice cu mintea la gradul de cugetare mai înalt al filosofiei dreptului, vor găsi în savanta lucrare a domnului Djuvara, un frumos studiu de a-dăncă gândire.

S. R.

Bibliografie

A apărut

Volumul IX

Doctrina

— Franceză și Română —

(art. 1391—1914)

din

Codul Civil Adnotat

de

C. Hamangiu

și

N. Georgean

Cu acest volum se încheie valoroasa lucrare, pe care după o muncă fără preget, harnicul președinte al Curții de Apel din București a adus-o la bun sfârșit, cu toată competența culturale sale juridice.

Tipărit ireproșabil în editura Librăriei „Universala” Alcalay & Co., costul acestui volum este de lei 500.